

трансляється і в сьогоденні як через самообмеження, так і через демонстрацію осуду на адресу осіб, вільних у саморепрезентації від нього.

Тож, у підсумку, в радянську добу можна відзначити виникнення широкого спектру травматичного модного досвіду, що вже здійснив і продовжує здійснювати нині деструктивний вплив на розвиток особистої та загальнокультурної модної дійсності. Особисті та колективні травми сформували у свідомості суспільства значну кількість «модних» страхів, що сприяли укоріненню обмежувального світогляду та аналогічного підходу до власної модної повсякденності. Викорінення цих страхів та самозаборон відбувається складно, повільно і часто є прямо залежним від віку особи-носія травми. Якщо молодші носії, чий травматичний модний досвід був невеликим або штучно вихованим під впливом травм батьків, загалом здатні відкидати деструктивні модні установки та викорінювати власні та чужі нав'язані страхи, то старші носії нерідко закріплюють, ретранслюють та поширюють назагал власний травмований світогляд, виховуючи в молодшого покоління такий самий самодеструктивний підхід до моди. Так відбувається поглиблення культурної травми, її поширення укорінення вже в сучасній повсякденності. Разом з тим, на тлі розбіжностей у сприйнятті сучасної модної дійсності між представниками різних поколінь та різного світогляду виникають конфлікти. Отже, наведена проблематика має значний потенціал для подальших культурологічних та психологічних досліджень.

К. Попова-Коряк

ДІАЛОГ ІСЛАМСЬКОЇ ТА ЗАХІДНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

К. Попова-Koriak

DIALOGUE BETWEEN ISLAMIC AND WESTERN CONCEPTS OF HUMAN RIGHTS

На зламі ХХ–ХХІ ст. на міжнародній арені відбуваються зміни, які зачіпають усі сфери політичного та соціального життя. У геополітичні процеси виявляються втягнутими майже всі країни. Зіткнення інтересів різних країн змушує шукати компроміси, спонукає до більшого діалогу, ніж діалог між урядами. Важливе місце посідають взаємини західної та мусульманської культур. Ці взаємини проявляються на різних рівнях, починаючи від побутового (наприклад, інтеграція ісламських мігрантів у європейське суспільство, і навпаки), закінчуючи політичним (укладання договорів та союзів). Під час реалізації цих взаємин неминуче виникають непорозуміння, а подекуди й конфлікти, викликані відмінностями у традиціях, звичаях, менталітеті. Тут і виникає проблема правового регулювання цих конфліктів, оскільки міжкультурні відмінності позначаються й у сфері права. Актуалізується проблема прав людини.

Нагадаємо, що Загальна Декларація прав людини 1948 р., ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН, не була ратифікована Саудівською Аравією. З цього моменту починається тривале обговорення та вироблення ісламських правозахисних документів, які, будучи аналогом Декларації 1948 р., відповідали б особливостям ісламської організації суспільства. Упродовж другої половини ХХ ст. серед мусульманських держав проводилося безліч конференцій, присвячених правам людини, було засновано 5 загальноарабських та понад

100 національних організацій, які займаються цією проблемою. Неодноразово робилися спроби створення деяких загальноісламських декларацій та хартій, основу яких складала західні аналоги. Найбільш суттєвими документами є Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р. та Каїрська декларація з прав людини в ісламі 1990 р. Проте, і ці декларації не визнаються низкою ісламських держав, що позбавляє їхнього статусу загальноісламських. Відповідно виникає питання, що саме перешкоджає створенню подібного документа, а вірніше, що у вже створених документах не приймається з боку частини держав?

Справа в тому, що на сьогодні в ісламській правовій сфері є дві тенденції, між якими існують значні розбіжності з питань подальшого розвитку правової системи. Перша спрямована на збереження культурно-цивілізаційної своєрідності, унікальності шаріату (системи правил і звичаїв, на яких базується ісламське право), який опонує іншим правовим системам. Друга – рух шляхом глобалізації у напрямку зближення ісламської правової думки із західними підходами до прав людини.

Прихильники унікальності шаріату заперечують загальний універсальний характер прав людини. На їхню думку, всі права людини визначені та містяться в Корані та в Суннах – священних книгах ісламу. Отже, немає потреби розробляти новий документ, і тим більше у його підготовці посилалися на подібні західні декларації, оскільки це суперечить мусульманській правовій культурі. Окрім того, пошук правового компромісу між Заходом та мусульманським Сходом викликав негативну реакцію з боку радикальних ісламських держав. Закликаючи до збереження традиційного мусульманського права, вони вказували на низку положень у створених деклараціях та хартіях з прав людини, які, на їхню думку, були неприпустимі з погляду ісламу. Навколо цих положень досі розгортаються дискусії серед представників різних мусульманських держав. Це стосується традиційних сімейних цінностей, трактування поняття «свобода людини», «свобода віросповідання» та ін. А оскільки в основі «загальноісламських» та «загальноарабських» документів були Загальна Декларація прав людини та Європейська Конвенція з захисту прав людини та основних свобод, фактично, ці дискусії розгортаються навколо протиріч між західною та ісламською концепціями прав людини (а якщо бути ще точніше, то між сучасними західними тенденціями в правовій галузі та традиційним ісламським правом).

Спроби впровадити в мусульманських державах схему західного розуміння прав людини не здатні пройти далі теоретичного рівня. Для мусульманського суспільства характерним є традиційність, воно звикло жити за усталеними релігійними нормами, зокрема й нормами права.

Отже, можемо констатувати, що спроби ісламських держав виробити спільні документи у сфері прав людини: 1) вказують на бажання мусульманських країн брати участь у дискусії з прав людини; 2) є формою протиставлення шаріату західним концепціям прав людини, заснованих на раціоналізмі та індивідуалізмі; 3) свідчать про наміри зближення ісламської концепції прав людини із міжнародними актами; 4) регламентуючи питання надання прав людини, сприяють утвердженню ісламських цінностей та цивілізаційної ідентичності; 5) є засобом забезпечення та дотримання міжнародних норм у галузі прав людини.

Глобалізація сприяє діалогу цивілізацій, але її вплив не слід розуміти як загальну типізацію, яка буде стирати межі права, релігії та культури. Навпаки, специфіку ісламської концепції слід враховувати під час виборів форм та методів реалізації права людини. І в цьому випадку розбіжності між ісламською та західною концепціями прав людини слід розглядати не як заперечення їхньої загальності, а як збагачення практики їх реалізації.

D. Bilan, Y. Troian

**HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS AS COMPONENTS
OF UKRAINIAN PEOPLE'S POLITICAL CULTURE IN TERMS OF GLOBAL CRISIS**

Д. Білан, Є. Троян

**ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДОВІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ**

The modern stage of rights and freedoms development began with the creation of the United Nations and adoption of Human Rights Universal Declaration. The events of the Revolution of Dignity (November 2013 – February 2014) showed the irreversible desire of Ukrainian people to build a legal and democratic state in which human rights and freedoms are guaranteed and ensured. Consolidation of human and citizen rights and freedoms is determined by counteracting and balancing the opposing interests of state authorities and society.

From the history of human rights and freedoms an abstract idea has gone through a limited list of specific rights championed by certain groups of people, to the emergence of the international legal obligations of states and the relevant mechanisms for their guarantee and protection of these rights. Due to technological, economic and political changes new forms and power relations in society are acquired. Slowly different groups of people demanded to expand freedoms and respect for their rights and the authorities were gradually forced to obey these requirements.

Concept of human rights and freedoms as political culture is a dynamic entity and cannot be seen as a given in breaking from the specific living conditions of society. Its current appearance is the result of a long historical process, continuous development and transformation, so determining the content and essence of rights and freedoms, as well as appropriate safeguards, requires continuous research and improvement. In terms of establishing the content and the list of human rights as a result of sufficiently effective law-enforcement activities of international intergovernmental organizations, the legal and administrative activities of the European Court of Human Rights, committees have achieved a sufficiently high level of legal support. So, the problem of effectiveness of human rights guarantees (legal, political, economic, etc.), especially in their superpower manifestation, is a certain complication. Improvement of the system of ensuring and protecting human rights and freedoms will be carried out taking into account both domestic experience and the principles and approaches developed and tested by the international community.

Modern society is the newest phenomenon that reflects the evolution of relations in all spheres of human life. Human rights have their own value, and express the most universal, unconditional significance for all individuals. At the same time, they are a means of establishing or recognizing values, since through rights the value of human life, honor and dignity and the personal space of a person is affirmed. It